

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2009 vp

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2008

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä lokakuuta 2009 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksen vuodelta 2008 (K 17/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtioneuvoston oikeuskansleri Jaakko Jonkka, oikeuskanslerinvirasto
- kansliapäällikkö Nils Wirtanen, oikeuskanslerinvirasto
- apulaisoikeuskanslerin sijainen, osastopäällikkö Risto Hiekkataipale, oikeuskanslerinvirasto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Oikeuskanslerin kertomuksen yleiskatsauksessa esitellään oikeuskanslerin tehtävät. Tämän lisäksi kertomuksessa selostetaan oikeuskanslerin toimintaa valtioneuvostossa, perus- ja ihmisoikeuksien valvontaa, laajempia oikeuskanslerinvirastossa tehtyjä laillisuusvalvonnan kannanottoja, valtionhallinnon laillisuusvalvontaa hallinnonaloittain, kunnallis- ja muun itsehallinnon laillisuusvalvontaa sekä asianajajalaitoksen valvontaa. Kertomuksessa on myös tilastotietoja oikeuskanslerinviraston toiminnasta.

Kertomus vastaa rakenteeltaan edellisvuosien kertomuksia. Kertomukseen olisi perustuslakivaliokunnan mielestä jatkossa perusteltua sisällyttää oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin yleisemmät puheenvuorot laillisuusvalvonassa esille nousseista ongelmista tai muista

yleistä merkitystä omaavista lainvalvontakysymyksistä (ks. PeVM 5/2009 vp, s. 1). Tällaiset eduskunnan oikeusasiamiehen kertomukseen sisältyvät puheenvuorot ovat osoittautuneet hyödyllisiksi ja tehokkaiksi keinoiksi saattaa yleiseen tietoisuuteen laillisuusvalvojan työssä havaittuja rakenteellisia ja yksittäisiä ongelmia erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta Suomessa.

Perus- ja ihmisoikeuksien valvonta

Oikeuskanslerille kuuluu perustuslain 108 §:n 1 momentissa säädettyä erityisenä tehtävänä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen valvonta. Kertomuksessa perus- ja ihmisoikeusnäkökulma onkin erillisen jakson ohella esillä tapaussesteissa.

Oikeuskanslerinvirastossa viranomaisten ja virkamiesten sekä muiden julkista tehtävää suorittavien toiminnan valvonnassa perus- ja ihmis-

oikeuksien toteutumiseen liittyvät kysymykset tulevat esille pääasiallisesti kanteluiden, tarkastusten ja omien aloitteiden perusteella. Kertomuksessa mainitaan perus- ja ihmisoikeussäännösten soveltamistapausten osoittavan, että samantyyppiset kysymykset pysyvät vuodesta toiseen ajankohtaisina. Usean aiemman vuoden tapaan kertomuksessa todetaan kertomusvuonna olleen jokseenkin runsaasti tapauksia, joissa viranomaismenettely ei ole täyttänyt perustuslain 21 §:n 1 momentissa asetettua vaatimusta asian käsittelemisestä ilman aiheetonta viivytystä. Kanteluiden lisäksi asioiden käsittelyn viipymistä on pyritty selvittämään tarkastusmatkojen yhteydessä. Asioiden käsittelyn viivästyminen on ollut keskeisenä aiheena myös apulaisoikeuskanslerin omana aloitteena tutkittavaksi ottamassa sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintakykyä koskeneessa asiassa. Valiokunnan mielestä esimerkiksi tällainen teema, josta oikeuskanslerinvirastolla on laaja kokemus ja tietämys, sopisi varsin hyvin aiheeksi yleisemmällekin puheenvuorolle.

Kanteluasiat

Pääosa oikeuskanslerinvirastossa käsiteltävistä asioista on kanteluasioita. Kertomusvuoden aikana oikeuskanslerinvirastoon saapui 1 737 kanteluasiaa, mikä on lähes 400 asiaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kanteluasioita ratkaistiin 1 496, yli 200 enemmän kuin vuotta aiemmin. Toimenpideratkaisujen prosentuaalinen osuus (16 %) tutkittavaksi otetuista kanteluasioista säilyi jokseenkin samana kuin edellisenä vuonna.

Vuonna 2008 tehdyn selvityksen mukaan kaikkien kantelujen ratkaisuaikojen mediaani oli noin neljä viikkoa, mikä on selvästi lyhyempi kuin edellisenä vuonna (6 viikkoa). Noin puolet kanteluista ratkaistiin alle neljässä viikossa. Kanteluiden ratkaisuaikojen keskiarvo (26 viikkoa) oli sekin hieman lyhyempi kuin edellisenä vuonna (27 viikkoa). Kanteluiden käsittelyaikojen lyheneminen ja ratkaistujen asioiden lisääntyminen on myönteistä. Kanteluiden määrän huomattavasta kasvusta johtuen vuoden lopussa vireillä olevien asioiden määrä kuitenkin lisääntyi merkittävästi edellisestä vuodesta.

Kanteluasioiden käsittelyaikoja on oikeuskanslerinvirastossa pyritty lyhentämään asettamalla yleistavoitteeksi, että vähintään 90 prosenttia asioista ratkaistaan vuodessa ja että kaikki kanteluasiat ratkaistaan puolessatoista vuodessa (PeVM 5/2009 vp, s. 2). Tavoite on kunnianhimoinen ja kannatettava. Kahteen aiempaan mietintöönsä (PeVM 1/2008 vp, PeVM 5/2009 vp) viitaten valiokunta pitää edelleen tärkeänä, että virastossa arvioidaan mahdollisuutta työtapojen kehittämiseen samoin kuin sitä, edellyttääkö tällainen uudistaminen lainsäädännöllisiä muutoksia.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Mikaela Nylander /r
vpj.	Jacob Söderman /sd	Tuula Peltonen /sd
jäs.	Tuomo Hänninen /kesk	Veijo Puhjo /vas
	Heli Järvinen /vihr	Tapani Tölli /kesk
	Ulla Karvo /kok	Tuulikki Ukkola /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Antti Vuolanne /sd
	Kari Kärkkäinen /kd	vjäs. Raimo Piirainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.